

ЧАС_1 – Сlike и звуци

Трајање	1h до 1h15
Материјал	За цело одељење : <ul style="list-style-type: none">• Компјутер повезан с видеопроектором или интерактивном таблом• Видео 1, преузмите овде
Циљеви	<ul style="list-style-type: none">• Открити да се током интеракције с екранима подстиче гледање и слушање• Подстаћи ученике да размисле о својој сарадњи за боље разумевање садржаја мултимедија
Радне компетенције	<ul style="list-style-type: none">• Јасно усмено изражавање коришћењем језика прилагођеног узрасту• Посматрање и опис вођења истраживања• Размена мишљења, постављање питања, доказ свог тврђења или става• Поставити се критичким мишљењем наспрам информација и њиховог третмана
Кључне речи	<ul style="list-style-type: none">• Слушање, звучна трака, перцепција, чула, гледање

Почетна питања

Наставник позива одељење да поново покрене идеје, с уводног час, у вези начина на који екрани подстичу једну од функција мозга : перцепцију, нарочито гледања и слушања. Поставља питање „ да ли је неопходно да истовремено гледамо и слушамо да би разумели шта се дешава на екрану? и око нас ? “ а може бити и прецизнији : „ да ли је довољно само гледати, да ли је довољно само слушати, или имамо потребу да истовремено и гледамо и слушамо ? „

Деца та питања пишу у своју експерименталну свеску и наводе своје идеје. Пошто је разматрано питање екрана, ученици ће вероватно дискутовати „аудиовизулене ситуације,“ које су им познате: филмови, цртани филмови и анимације (на телевизији, у биоскопима или на компјутеру), видео игре. Неки ученици ће настојати да се поставе у могуће свакодневне ситуације у одсуству једног од дава чула (разумевање лекција у одељењу, прелаз неке раскрснице без опасности, итд.), предлажући да вежу очи или да запуше уши. Наставник би у таквим ситуацијама могао да им постави питање како ту исту ситуацију реализовати на екрану : искључивањем слике или звука.

Педагошка напомена

Нека деца, посебно она код којих је у питању неки хендикепирани члан породице или пак њихов друг, би могла да наведу специфичне ситуације код којих постоје проблеми с видом и слухом. Наставник би могао с њима да размотри и нагласи да индивидуе с проблемима вида или слуха могу такође добити информације из свог окружења :

- коришћењем начина за побољшање чула с недостатком (помоћ слушног апарата, наочара или сочива) ;
- коришћењем других чула : код оних са слабијим видом, чуло додир (на пример, Брајова азбука) и слушање (на пример, аудио књига) ; код оних с проблемима у вези слуха, гледање (на пример, језик знакова) ;
- позивањем у помоћ (некога, пса водича).

Активност : звуци и слике

Наставник позива ученике да се припреме за заједнички експеримент који ће им омогућити да сазнају нешто ново ослањањем на идеје о којима су на претходном часу дискутовали. Поставља екран који ће ученицима омогућити да посматрањем [видеа 1](#) упознају модул и слушају звучну траку.

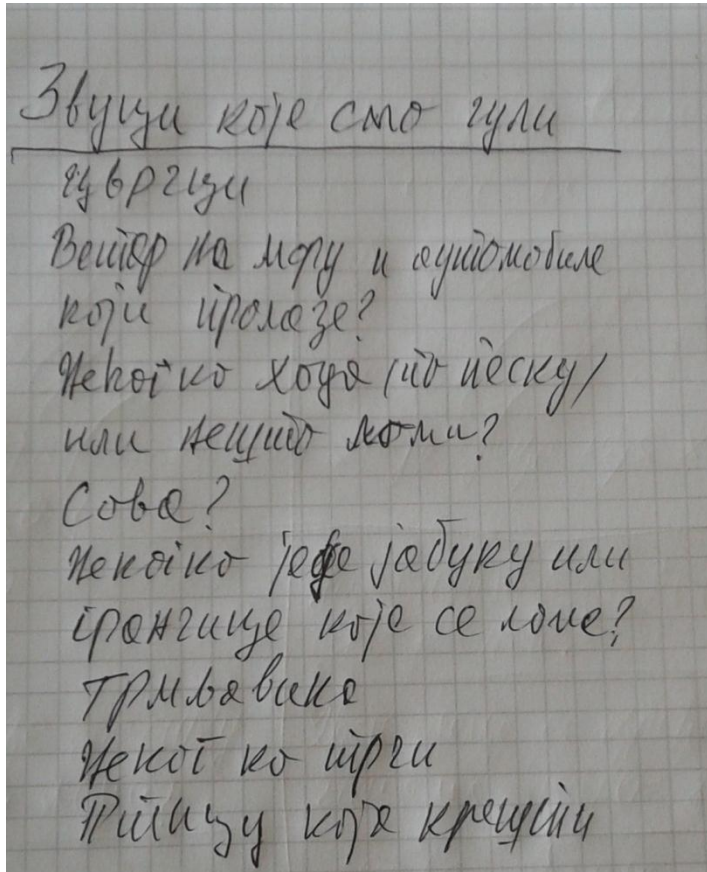
1. Слушање само звуче траке

На самом почетку часа наставник позива ученике да : „Пажљивим слушањем звукова, покушају да препознају шта их производи : човек, животиња, предмет, неки природни феномен...“. Ученици преслушавају звучну траку, ако је потребно, и више пута. Затим

усаглашавају своје идеје („које смо звуке чули ? шта их производи ? „) које наставник пише на табли.

Дебата може бити обогачена с неколико наставникових питања : "да ли је лако имитирати изворе звукова ? да ли је лако наћи речи којим би описали звуке ? да ли је лако разликовати крике животиња од шумава неког предмета или од природних феномена ? да ли је неке звуке могуће поновити ?“

Може и да се напомене да ми интрепретирамо звуке у функцији оног што знамо : можемо идентификовати крештање тако што ћемо га приписати његовом извору под условом да смо већ чули крештање сове у природи или слушајући неки звучни снимак. Наставник поставља питање : „можете ли да опишете догађај који се управо дешава ? на основу којих знакова можете да тврдите време његовог дешавања (дању или ноћу, у ком годишњем добу) ? као и места на ком се то десило (у граду, селу, на обали мора, у кући или напољу) ?“

Деца представљају своје идеје, које могу бити врло различите и пуне имагинације. Једна од могућих „прича“ се бира од стране одељења и пише, у неколико редова, на табли. На пример : „Дувао је ветар. Сова је крештала. Била је ноћ. Прошао је неко или је то била животиња. Нешто је праснуло. Чуо се звук крила. Изненада је загрмло.“

Педагошке напомене

- Ако се одељење тешко укључује у тему, наставник може да помогне постављајући питања како би се могли представити звуци (човека, животиње, предмета, природног

феномена) и на основу чега се открива време дешавања (на пример питајући : „пошто сте чули крике сове, шта мислите када се то највероватније дешава, дању или ноћу?“).

- Деца ће, често, спонтано рећи „чуо сам ветар“ или „чуо сам сову“ без неког дељнијег описа попут : „чуо сам звиждуке који би могли да потичу од ветра“ или „ чуо сам крештање које би могло да потиче од сове „. Ова вежба би могла да подстакне децу да направе разлику између :
 - звука и нечег што производи звук (другачије речено „последике и узрока“);
 - оног што констатујемо (звук) и оног што нагађамо (прича).

2. Посматрање видеа без звука

Сад наставник предлаже ученицима да погледају видео без звука. Позива их да пажљиво гледају оно што се приказује и да то затим забележе у своју свеску. Може, на њихов захтев, и да га понови још једном. Одељење прикупља своја запажања а листу елемената, које су препознали, пише на табли.

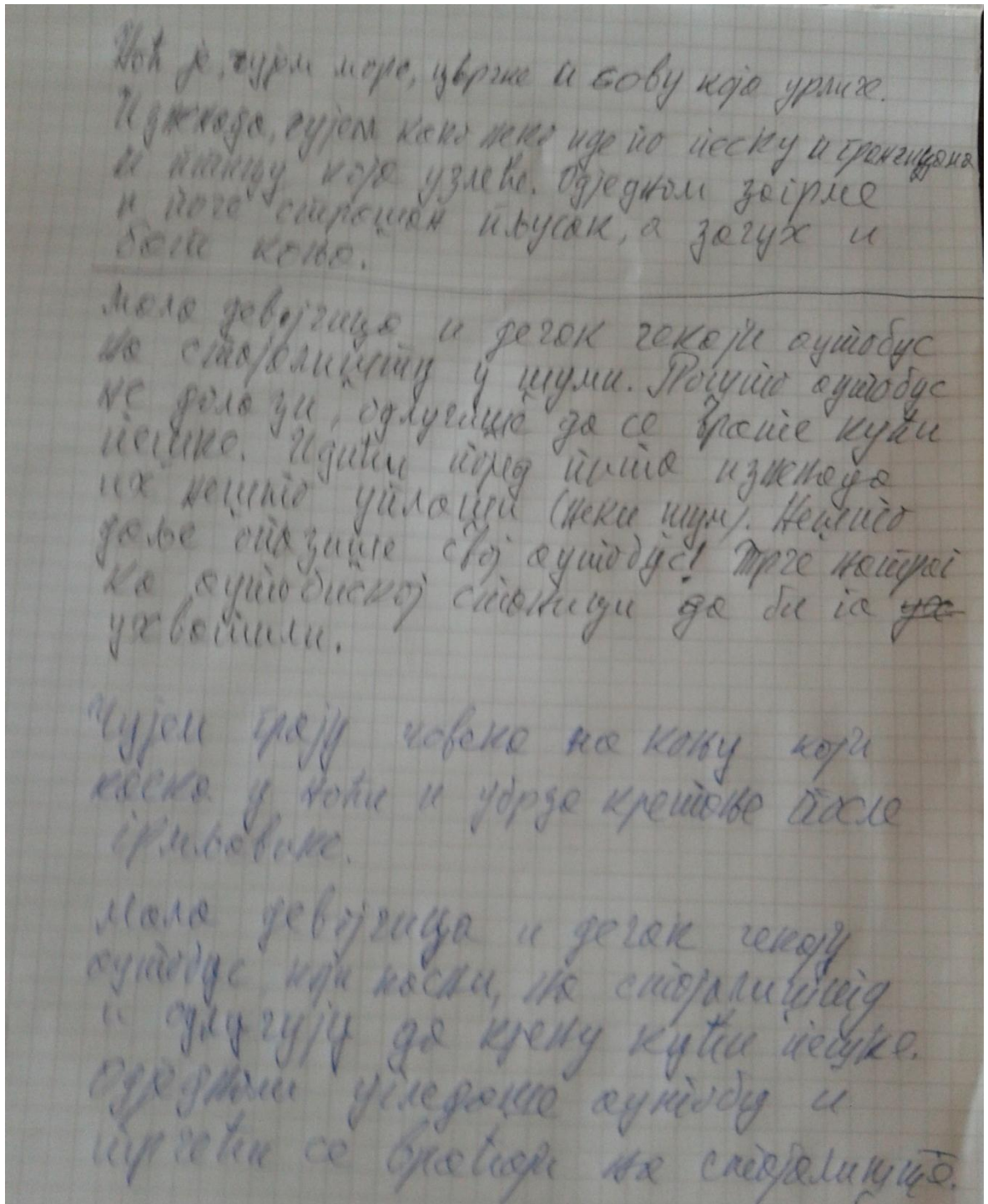
Ако је потребно, наставник може да инсистира да одељење буде прецизније : „*како су деца обучена ? да ли има лишћа на дрвећу ? шта мислите, које је то годишње доба ?*“, итд. Према томе, наставник тражи од деце да опишу догађаје који су представљени, да направе причу, полазећи само од оног што су видели, односно једино оно што су могли да науче коришћењем свог вида.

Одељење формира кратак резиме приче, у неколико редова, и пише га табли поред претходно написане приче. На пример : „*Била је летња ноћ. Двоје деце је, у близини шуме очекивало аутобус. Лишће на гранама дрвећа се кретало. Пошто аутобуса није било кренули су пешке поред пута. Током хода, имали су од нечега страх, али су ипак наставили да се крећу. Небо је претило.Изненада су одлучили да се окрену и трчећи врате на аутобуску станицу.*“ Наставник је затим тражио да му кажу : „*да ли би можда овај видео могао да одговара оном који су на претходним часовима само могли да слушају ? да ли је неке елементе виђене на овом видеу могуће повезати с оним што смо посумњали слушајући звучну траку ? да ли има нешто што не би могло да одговара звуцима које смо тада чули ? да ли сте запазили неки објект или личности који нису изазвали никакву буку ?*“

Педагошке напомене

У циљу организовања идеја потеклих од ученика, наставник би могао да направи листе у облику табеле (виђени елементи који се повезују с елементима

запаженим слушањем би могли да буду написани у истом реду) или пак да се међусобни елементи повежу фломастерима различитих боја.

У наставку наставник позива ученике да размисле о реципрочном доприносу слушања и гледања. На пример, он их пита :

- да ли им слика омогућује да се одлуче између више интерпретација, за неке звуке које су чули (на пример, оновљено шкрипање одговара трчању деце а не

жвакању) и да ли су неке претпоставке потврдили (за крикове сове су претпоставили да су се десили ноћу, што је слика и потврдила) ;

Чујем збуке Зриковце	Видим на видеоу Не видим их јер је ноћ
Вешар на мору и кола која иду ка њему?	Зрешће које се види Личиће које се види Ручи
Некој ко ходи (по градилишту) или брицака?	Збује јер је ходица.
Сову?	Не видимо је али видимо да је ноћ.
Некој ко трже јабуку или нешто се лази?	Збује јер се крће по гра дилишту, јер је за збује
Трми	Све обично.
Некој ко шире Кичу	Збује јер се крће по гра дилишту, јер је за збује Не видимо је
Ритници која крчиш	Не видимо је

- да ли им слике дају комплементарне информације које, само слушање звука не омогућава да упознамо (на пример, слике нам дају информације о личностима : мала плавуша и смеђ дечко чекају аутобус, итд.) ;
- да ли су неке елементе чули а нису били у могућности да их виде. На пример, сова се чула али није виђена. Слушањем долазимо до информације о њеном присуству које није доступно нашем погледу јер је скривена.

Закључак одељења је да на основу слушања звучне траке а затим гледања видеа могу, не само да обогате причу, него и да је учине знатно прецизнијом. У крајњем случају, наставник може да закључи да је одељење, на основу звучне траке, могло да конструише више различитих прича. Док су, после гледања и видеа, предложене приче знатно сличније. Дакле, одсуство слика пружа знатно већу слободу нашој имагинацији.

Ако пак деца то нису запазила, наставник би требало да усмери њихову пажњу на пуцкетање које се чуло код звучне траке а које је праћено буком коју изазива узлетање птице. Дакле, он може да постави питање одељењу да ли су на видеу видели индикације

које омогућују објашњење оног што се десило у датом тренутку : „*зашто је птица узлетела?*“ Одељење може, евентуално, открити да деца пак ходају по гранчицама, па да су самим тим у дилеми шта је узрок пуцкетања. На основу чињеница које су им дате они нису у могућности да се одлуче...

Гледањем видеа имају могућност да прецизније дају хипотезу о извору звукова које су чули, али ипак несигурност и даље постоји. Шта урадити да се утврди верзија приче као она права и отклоне последње сумње ? Одељење може да предложи да се у том циљу пусти истовремено видео са сликом и звуком.

3. Филм са звуком и сликом

Наставник приказује комплетан видео тако да одељење може да провери да ли су идеје њихвог „сценарија“ биле исправне. Привлачећи пажњу одељења на гранчице и пуцкетање, деца су требала да посматрањем и пажљивим слушањем открију да је то проузроковала девојчица својим кретањем и да је зато сова полетела. Трећи резиме приче, у неколико редова, заједнички формирају деца а наставник то пише на табли поред претходна два закључка.

На пример: „*Двоје деце очекују на ободу шуме аутобус који касни, у ветровитој летњој ноћи у којој се чују крици сове. Шетајући дуж пута, одједном се зачу пуцкетање гранчица под стопалама девојчице и сова излете из свог скровишта, уплаши децу која су наставила да се убрзано крећу. Изненада се зачу грмљавина па се деца трчећи вратише на аутобуско стајалиште.*“

Ово је прилика да се упореде три верзије приче, формиране само на основу звука или слике, а затим и на основу комплетног видеа. Могуће је потврдити да неки елементи (нарочито „*ко изазива пуцкетање гранчица и ко изазива сову да излети ?*“) може бити препознато само када се истовремено емитују звук и слика.

4. Комплетан филм са сликом и звуком: алтернатива звучна трака

Коначно, наставник тражи од деце да пажљиво погледају приказ видеа, уз емитовање алтернативне звучне траке код које су грмљавина и киша замењени буком аутобуса који стиже, и поставља питање: „*Шта се променило у причи ?*“

Одељење констатује да је промена звучне траке комплетно променила интерпретацију слике. Јер, деца не трче да би се склонили од невремена него зато што долази аутобус!

Пише се последња верзија приче. На пример: „*Двоје деце очекују на ободу шуме аутобус који касни, у ветровитој летњој ноћи се чују крици сове. Шетајући дуж пут, одједном су зачу пуцкетање гранчица под стопалама девојчице и сова излетевши из свог скровишта, уплаши децу која су наставила да се убрзано крећу. Изненада се зачу звук аутобуса који стиже, па се деца трчећи вратише на аутобуско стајалиште.*“

Педагошке и научне напомене :

- Наставник би могао да напомене да током гледања комплетног видеа ми немамо два различита утисак (оно што видимо с једне, и оно што чујемо с друге стране), него један јединствен („*ми схватамо одједном*“). То је и прилика да се нагласи да је мозак тај који даје ову интерпретацију на основу информација које потичу од гледања и слушања : „*Мозак комбинује информације које му шаљу уши и очи, као и други чулни органи, и интерпретира их.*“
- То је прилика да се деца подсети да ми можемо добити још више детаља ако би могли да нешто пипнемо, осетимо или пробамо.
- Коначно, могао би и да нагласи важност бриге о нашим сензорним органима.

Закључак у писаном облику

Ученици изводе заједнички општи закључак који бележе у свеску за експерименте. На пример : „*Боље размемо приче које се приказују на екранима када истовремено видимо и чујемо оно што се дешава, јер наша чула вида и слуха сарађују.*“

Допринос „Правилима доброг коришћења екрана“

Одељење, на крају, заједнички даје препоруку за „*Правила о бољем коришћењу екрана*“ и пишу је на постеру који се налази на зиду још од уводног часа. На пример : „*Да би разумели оно што се дешава око нас потребно је да ангажујемо сва наша чула, која захтевају и нашу бригу о њима. На екранима се приказују приче помоћу слика и звукова заједно, па их је потребно упознати да би их боље разумели.*“

Продубљивање : радионица реконструисања

У професионалним филмовима, за разлику од аматерских или породичних, слике су звуци се најчешће региструју одвојено а затим монтирају. У том случају су могући и специјални ефекти. На тај начин се уводе у игру дублери (филму на страном језику се монтирају дијалози на матерњем језику).

Наставник, уз евентуалну сарадњу с наставником уметности, може да предложи

одељењу да направи своју звучну траку за неки филм (било да је то у питању видео приказан на часу, било да је у питању исечак из цртаног филма или филма који одбере одељење). Ученици се, на овај начин, могу упознати са неким техникама монтаже у кинематографији када могу вештачки да произведу неке жељене звучне ефекте . Примери су бројни :

- бацање зрна пиринча на кишобран може да даје импресију падања кише;
- чишћење ораха може да се на видеу прикаже као бат коња;
- ударање о метал може да изгледа као звук грмљавине;
- две вреће кукурзних перушки за симулацију ходања по снегу, или пак падања снега;
- побуђивање марамице затегнуте на два краја, као имитација полетања птице;
- ... не заборављујући све врсте звука које се могу произвести устима и рукама!